

موضوع : سیره عملی مرحوم آیت الله سید کرامت الله ملک حسینی (دام عزه) در آینه آیات ، احادیث و اشعار

حمید برازش، مدیر کل تبلیغات اسلامی کهگیلویه و بویراحمد

چکیده :

حضرت آیت الله العظمی مرحوم سید کرامت الله ملک حسینی (دامت برکاته) بی شک یکی از فقهای جلیل القدر و مفاخر شیعه در عصر حاضر می باشد که خدمات بسیار ارزنده و ماندگاری در همه زمینه ها نه تنها در این استان بلکه در منطقه و در عرصه ملی برای جامعه تشیع ، حوزه های علمیه و مردم از خود به جای گذاشته که قلم از وصف آنها عاجز است . باید رمز موفقیت اینگونه شخصیت ها را بررسی کنیم تا نسل های جدید با پیروی از سیره عملی آنها در کشور و دنیا نقش ویژه ای ایفا کرده و سرانجام منجر به پیشرفت علمی ، موفقیت و پویایی در دین ، مذهب و جهان شود. گاهی در اثر تبیین رموز موفقیت ها ، انسان هایی تربیت می شوند که یک ملت، یک تاریخ و یک سرزمین مدیون آنها می شود. در این مقاله سعی کردیم با استفاده از روش پژوهشی توصیفی -تحلیلی ، قطره ای از دریای بیکران صفات شخصیتی ، فقهی ، علمی و معنوی ، میزان اثرگذاری و سیره عملی وی را با توجه به مصادیق قرآنی ، احادیث و اشعار بیان کنیم.

واژگان کلیدی : آیت الله ملک حسینی ، سیره عملی ، قرآن ، آیات و روایات

مقدمه :

درآیین حیات بخش اسلام ، مقام عالم و دانشمند آن قدرعظیم و والاست که تنها انبیا و اوصیا از نظر رتبه برآنها برتری دارند. در فرهنگ قرآن منظور از عالم و دانشمند ، کسانی هستند که به مرتبه بالایی از فهم و بصیرت و خودشناسی رسیده باشند و اندیشه و عمل آنها براساس حق و حقیقت باشد. اینان پیوسته درآیات الهی و آفاق و انفس تفکر و تعمق می کنند و بر ایمان و یقین خود می افزایند و آن را در جامعه نشر و ترویج می دهند و در بین مردم براساس همین آموزه ها رفتار می کنند و اعمال و گفتارشان برگرفته از قرآن ، احادیث و دین مبین اسلام است .

در آیات و روایات ، سیره و سبک زندگی اسلامی نمایان است و در حقیقت اگر به درستی به این دستورات عمل شود دنیا پر از خوبی و نیکویی است و همه به کمال و سعادت می رسند . عشق و ارادت آیت الله العظمی به قرآن و انبیا ، اهل بیت (علیهم السلام) ، خدمت رسانی به مردم « تَعَاوُنُوا عَلَى الْبِرِّ » ، عدالت طلبی ((يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ)) ، اصلاح گری و هدایت (إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ) ، حمایت از محرومان و مظلومان (أَحْسَنِ الْعَدْلَ نَصْرَهُ الْمَظْلُوم) و بسیاری از موارد دیگر که صراحتاً در قرآن و احادیث آمده است در سبک زندگی با عظمت و پربرکت ایشان موج می زد.

نمونه بارز سیره و سبک زندگی اسلامی دانشمندان و فقهای معاصر حضرت آیت الله العظمی مرحوم سید کرامت الله ملک حسینی (قدس سرّه) است، عالم ربانی با تقوا ، بسیار باهوش ، مبارز ، مردم دار ، شجاع ، با صداقت و صلابت که در همه خصوصیات اخلاقی نیکو ، الگو و اسطوره زمان خویش بود . اخلاق ، رفتار و سیره زندگی وی سراسر برگرفته از آیات و روایات بود ، قرآن ، احادیث و روایات ائمه در متن زندگی ایشان نقش کلیدی داشت به گونه ای که تمام رفتار خود را با آنها منطبق می کردند لذا شایسته است ، با دقت و ظرافت تمام در شیوه و سبک زندگی متعالی وی تدبّر کنیم و کنه حقایق مسلک و مکتب این عالم مجاهد را برای نسل های جدید بازگو کنیم .

پیشینه تحقیق :

در مورد پیشینه این تحقیق باید گفت، بیشتر نویسندگان و پژوهشگران معاصر، با یک نگاه کلی و عمومی به اندیشه ها ، خصوصیات ، خدمات و مجموعه فعالیت های مرحوم آیت الله کم و بیش پرداخته اند ، اما نگارنده در این پژوهش کوشیده است به صورت دقیق و مختصر باتوجه به مصادیق آیات ، احادیث و اشعار به تحلیل شخصیت و تاثیرات به جای مانده از این عالم بزرگ بپردازد.

شرح مختصری از زندگینامه حضرت آیت الله :

سید کرامت الله ملک حسینی (دامت برکاته) در سال ۱۳۰۳ در خانواده ای متدین و اهل علم متولد شد ، پس از اتمام کلاس پنجم در سال ۱۳۱۵ برای ادامه تحصیل به شیراز رفت و پس از موفقیت در امتحان نهایی با رتبه شاگرد ممتاز وارد کلاس اول متوسطه شد. در سال ۱۳۱۹ به دلیل عشق و علاقه، علوم دینی را نزد پدر بزرگوارشان و برخی را خدمت عمومی گرامیشان که در ادبیات عرب توانمند و خبره بودند، فرا گرفت.

وی از سال ۱۳۲۵ به قم عزیمت کرد و قریب به ۱۶ سال را در محضر استوانه‌های فقاقت و اساتید مبارز از جمله آیت‌الله العظمی بروجردی، مرحوم آیت‌الله آقا سید محمد تقی خوانساری، مرحوم آیت‌الله حجت کوهکمری و مرحوم آیت‌الله سید دامادیزدی گذراند و حدود ۹ سال در حوزه تدریس حضرت امام خمینی(ره) از مسجد محمدیه تا مسجد سلماسی، مشغول به تحصیل شد و تقریرات درس امام را به رشته تحریر درآورد که بدین جهت مورد عنایت و توجه خاص حضرت امام(ره) قرار گرفت. در سال ۱۳۴۰ به درجه اجتهاد نائل و در اواخر عمر با برکت آیت‌الله العظمی بروجردی به صلاحدید ایشان به شیراز عزیمت کرد و در مدرسه خان (امام قلی خان) به تدریس علوم دینی پرداخت.

آیت الله ملک حسینی (قدس سرّه) چهره ماندگار فقهی و علمی با سوابقی مملو از عشق و اخلاص ، مبارزه و جهاد فی سبیل الله تمام و کمال در خدمت دین و مردم بود .

ایشان به عنوان نماینده امام و سپس نماینده مقام معظم رهبری در استان و نماینده مردم کهگیلویه و بویراحمد در مجلس خبرگان رهبری، با حضور و همراهی مردم در صحنه های انقلاب با تأسیس حوزه های علمیه و پیگیری مشکلات و انعکاس به مسئولان و تلاش در حفظ وحدت و امنیت و رفع معارضات و اختلافات محلی و تأکید بر حفظ ارزشها و شعائر اسلامی و پیگیری و تلاش در حریم امکان برای رفع تبعیض و محرومیت و تغییر چهره استان در جهت توسعه، گامهای استواری برداشته است.

فقیه بزرگوار و عالم پرهیزگار حضرت آیت الله ملک حسینی پس از قریب به نود سال زندگی با دلی مملو از عشق و ایمان الهی و اخلاص به مردم و انقلاب با تقدیر الهی عالم خاکی راوداع و به اجداد طاهرين خویش ملحق شد.

خدمت به خلق :

((أَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ)) آیه ۱۷ سوره رعد

آنچه به سود مردم باشد، در زمین جاوید و ماندنی ست. همانگونه که از نظرات و گفتارهای شخصیت های علمی و دینی به خصوص علمای اعلام ذکر می شود ایشان شخصیتی جامع الاطراف بود.

یکی از صفات برجسته عالم مجاهد و فقیه عالی قدر سود رساندن و مفید بودن برای مردم و جامعه است و در هر موضوعی تا حصول نتیجه پیگیری می کرد و همیشه در حال خدمت رسانی و انجام کارهای خیر ، رفع گرفتاری و برآورده کردن حاجات و رسیدگی به اقشار ضعیف بود .

در آیه ۱۷ سوره رعد آمده است : ((أَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ)) آنچه به سود مردم باشد، جاوید و ماندنی ست و آنچه سودمند نباشد، مانند کف بر روی آب، از بین رفتنی ست و اثری از آن باقی نمی ماند.

آب مفید است و اگر روی زمین هم نماند در اعماق زمین نفوذ می کند و چیزی نمیگذرد که به صورت چشمه سارها و قناتها و چاهها سر از زمین برمیدارد، تشنه کامان را سیراب می کند، درختان را بارور، و گلها را شکفته و میوه ها را رسیده، و به همه چیز سر و سامان می دهد.

مرحوم آیت الله ملک حسینی (قدس سره) با خدمات ارزنده خود در زمینه احداث حوزه های علمیه و حمایت همه جانبه از مراکز علمی ، خدمات ارزنده دینی و فرهنگی و نشر و ترویج فرهنگ های ارزشمند در زمینه های گوناگون از جمله مسجد سازی ، مدرسه سازی ، اصلاح گری و انجام کارهای عام المنفعه ، اینگونه هم اکنون در جامعه همچون رودی جاری است و به مردم سود و برکت می رساند.

خدمت رسانی صادقانه و خالصانه به مردم میتواند موجب غفران و بخشش و جبران کننده کاستی های انسان گردد و موجب وصول و راهنمایی انسان به بهشت الهی گردد و او را نزد مردم محبوب می کند و مردم گرایش بسیاری به وی پیدا می کنند.

قرآن کریم نیز در این زمینه میفرماید: ((إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ)) یعنی کارهای نیک و خیر موجب برطرف کردن و پاک کردن گناهان انسان می گردد. هود آیه ۱۱۴

در واقع قرآن ینفع الناس است، می ماند و اهل بیت ینفع الناس است، می ماند و کسانی که سهمی در این دنیا از ینفع الناس دارند، می مانند و در این زمینه بزرگترین خدمت و بزرگترین نفع، نفع علمی است لذا علماء ربانی هیچ وقت نمی میرند.

آیت الله ملک حسینی (دام عزه) با ایجاد و حمایت همه جانبه از حوزه های علمیه در استان و منطقه و تشویق و ترغیب به علم آموزی و تحصیل دانش آموزان ، دانشجویان و طلاب باعث ثمرات علمی زیادی شد که برای همیشه تاریخ ماندگار است.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَحَبُّ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ)) بهترین مردم نزد خداوند کسی است که به مردم نفع می رساند.

قال أمير المؤمنين عليه السلام: أفضل الناس أنفعهم للناس. نیکوترین مردم کسی است که نفعش به خلق بیشتر است. غررالحکم و دررالکلم ص ۴۴۸

آیت الله ملک حسینی (قدس سره) ساده زیست و مردم دار بود خدمت به خلق را عبادت می دانست و در این راستا از هیچ کوششی دریغ نکرد ، پناهگاه محرومان و مظلومان بود ، همیشه در بین مردم بود و در واقع دسترسی به وی آسان بود ، در حفظ امنیت و آرامش و نظم در منطقه نقش بی نظیری داشت .

همه فضیلت ها و ارزش های والا را می توان در همه ادوار و ابعاد زندگیشان به ویژه اخلاق وی مشاهده کرد، ایشان در برابر خود، خدای خود، مردم و محیط اطراف خود تکلیف گرا بودند و در همه امور احساس مسئولیت می کردند.

رسالت روحانیت و علما مبارزه با حق کشی ، ظلم ، تبعیض ، ستم و بیداد و زورگویی است و در این مسیر این عالم ربانی و وارسته زندگی اش به معنای واقعی کلمه خلاصه شده در این صفات بود .

بر اساس آیه شریفه «... الَّذِينَ يَتْلُونَ رَسُولَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا» در واقع تبلیغ دین خدا و متصل کردن مردم به قرآن و اهل بیت (ع) است تا در سایه این اتصال از فساد حفظ شوند و به راه حق هدایت شوند و حضرت آیت الله ملک حسینی (دامت برکاته) از بدو زندگی تا آخرین لحظات نورانی زندگی اش به مصداق همین آیه شریفه چه قبل از انقلاب و چه بعد از انقلاب در جای جای منطقه و در سطح کشور به این وظیفه و مسئولیت خطیر واجب شرعی عمل کرد و مردم را با شیوه‌هایی مختلف و با زبان حال آنها بر اساس مقتضیات زمانی و مکانی به دستورات و آیین دین مبین اسلام و مبارزه با فساد، ظلم، بی عدالتی فراخواند و باعث اتصال عجیب مردم به بدنه انقلاب و سهم بسزایی در سرنگونی حکومت فاسد و غارتگر رژیم ستم شاهی داشت.

همه کسانی که به نحوی با آیت الله آشنا بودند و از نزدیک با ایشان دیدار کردند در لحن گفتار و رفتار وی به خوبی مشاهده می کردند که وی در بیان حقیقت و اجرای دستورات الهی و حمایت از مظلوم از هیچ مخلوقی ترس و واهمه نداشتند و در همه حال فقط خدا را مدنظر داشتند، که این ویژگی نیز برگرفته از همین آیه کریمه یعنی ((وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا)) می باشد.

امام علی (ع) نیز می فرماید: «أَحْسَنُ الْعَدْلِ نَصْرَةُ الْمَظْلُومِ؛ بهترین عدالت یاری مظلوم است.

عدالت گستری و انصاف در امور :

اجرای عدالت و مبارزه با بی عدالتی یکی دیگر از خصوصیات بارز حضرت آیت الله ملک حسینی (دام عزه) بود که همگان نسبت به این موضوع نیز اذعان دارند که وی در همه زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، علمی و ... با اعمال و رفتارهای عادلانه خود رعایت انصاف و عدل را سرلوحه کار خود قرار می داد و مرتباً آن را به مسئولین گوشزد می کرد و این شیوه رفتاری عالم ربانی برگرفته از آیات فراوان و احادیثی است که به کرات بیان شده است.

((لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ)) آیه ۲۵ سوره حدید

همانا ما پیامبران خود را با ادله و معجزات فرستادیم و با ایشان کتاب و میزان عدل نازل کردیم تا مردم به راستی و عدالت گرایند.

اصلاح گری و هدایت :

إِنَّ مَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿۱۰﴾ حجرات

در حقیقت مؤمنان با هم برادرند پس میان برادرانتان را سازش دهید و از خدا پروا بدارید امید است که مورد رحمت قرار گیرید.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۱﴾ انفال

پس از خدا پروا دارید و با یکدیگر سازش نمایید و اگر ایمان دارید از خدا و پیامبرش اطاعت کنید.

قال رسول الله: اصلح الناس، اصلحهم للناس "صالح ترین مردم، مصلح ترین برای مردم است.

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم:

إِنَّ أَفْضَلَ الصَّدَقَةِ إِصْلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ.

اصلاح و سازش میان مسلمانان برای انسان بالاترین صدقه و احسان به شمار می آید. (مواعظ عددیه، ص ۱۹)

مولی امیرالمؤمنین علیه السلام:

اصْلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ أَفْضَلُ مِنْ عَامَّةِ الصَّلَاةِ وَ الصَّيَامِ.

اصلاح و سازش دادن میان مسلمانان از تمام نمازها و روزه های (مستحبی) بالاتر است. (نهج البلاغه، نامه ۴۷)

امام صادق علیه السلام: صَدَقَةُ يُحِبُّهَا اللَّهُ إِصْلَاحُ بَيْنِ النَّاسِ إِذَا تَفَاسَدُوا، وَ تَقَارُبُ بَيْنَهُمْ إِذَا تَبَاعَدُوا؛

صدقه و بخششی که خداوند آن را دوست دارد ، اصلاح میان مردم هرگاه رابطه شان تیره شد و نزدیک کردن آنها به یکدیگر هرگاه از هم دور شدند. کافی (ط-الاسلامیه) ج ۲، ص ۲۰۹،

کسانی که از دور و نزدیک با مرحوم آیت الله آشنایی داشتند این خصیصه وی را نیز به خوبی درک کردند و بارها مشاهده شده که در سخت ترین اختلافات خانوادگی ، طایفه ای ، سیاسی و حتی منطقه ای باعث اصلاح و آشتی گروه ها شدند به گونه ای که از ایشان به عنوان **مصلح بزرگ** یاد می شود .

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

العلماء مصابيح الارض، و خلفاء الانبياء، و ورثتی و ورثة الانبياء.

علما چراغهای زمین اند و جانشینان پیامبران و وارثان من و پیامبران هستند.

(کنز العمال / ۲۸۶۷۷)

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

العلماء باقون ما بقى الليل و النهار.

تا گردش شب و روز هست، علما هستند.

(غررالحکم / ج، ۱۴۸۱)

امام صادق (ع) می فرماید : (فَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنَ الْفُقَهَاءِ صَائِنًا لِنَفْسِهِ حَافِظًا لِدِينِهِ مُخَالِفًا عَلَى هَوَاهُ مُطِيعًا لِأَمْرِ مَوْلَاهُ فَلِلْعَوَامِّ أَنْ يُقْلَدُوهُ)

اما هر فقیه‌ای که خویش‌نقدار و نگاهبان دین خود باشد و با هوای نفسش بستیزد و مطیع فرمان مولایش باشد ، بر عوام است که از او تقلید کنند . وسایل ج ۱۸- ص ۹۴ و ۹۵

بر این اساس پیروی و تبعیت از سبک و سیره عملی آیت الله ملک حسینی در حقیقت پیروی از راه حق و هدایت در مسیر ولایت است.

((إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا)) همانا آنان که به خدا ایمان آوردند و نیکوکار شدند خدای رحمان آنها را (در نظر خلق و حق) محبوب می گرداند.

(مداد العلماء افضل من دماء الشهداء) امام صادق (ع) (بحارالانوار، ج ۲، ص ۱۴)

برتری مرکب علما بر خون شهیدان

عن رسول الله صلى الله عليه و آله : يوزنُ مِدادُ الْعُلَمَاءِ و دَمُ الشُّهَدَاءِ ، يَرْجَحُ مِدادُ الْعُلَمَاءِ عَلَى دَمِ الشُّهَدَاءِ .

پیامبر خدا صلى الله عليه و آله : مرکب علما و خون شهدا با هم وزن می شود و کفه مرکب علما بر خون شهدا سنگینی می کند.

الإمامُ الصادقُ عليه السلام : إذا كانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ جَمَعَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ النَّاسَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ ، وَ وُضِعَتِ الْمَوَازِينُ ، فَيُوزَنُ دِمَاءُ الشُّهَدَاءِ مَعَ مِدادِ الْعُلَمَاءِ ، فَيَرْجَحُ مِدادُ الْعُلَمَاءِ عَلَى دِمَاءِ الشُّهَدَاءِ .

امام صادق علیه السلام : چون روز رستاخیز شود، خداوند عزّ و جلّ مردم را در دشتی فراخ گرد می آورد و ترازوها گذاشته می شود و خون شهیدان با مرکب عالمان سنجیده می شود، اما کفه مرکب عالمان بر خون شهیدان سنگینی می کند.

مضمون این عبارت، از «امام صادق علیه السلام» است و در یکی از کتاب های چهارگانه و گرانسنگ حدیثی شیعه، یعنی «کتاب من لا یحضره الفقیه» اثر محدث صادق و صدوق شیعه، «شیخ صدوق»، نقل شده و سپس در کتاب های دیگری، مانند «بحارالانوار» نیز آمده است.

در یک جمله می توان گفت دلیل برتری مرکب بر خون شهیدان این است که " شهدا پرورش یافته مکتب مرکب هستند."

زیرا این عالمان دین هستند که با قلم خود فرهنگ شهادت طلبی را نهادینه می نمایند و روح آزادی خواهی و عزت مندی را در مردم و جوانان تقویت می نمایند. روشن است که نهادینه نمودن فرهنگ شهادت طلبی اساس و پایه این حرکت است ، از این جهت مداد علماء بر دماء شهداء برتری دارد. البته باید توجه داشت که این قلم هر قلمی را شامل نمی شود ، بلکه قلمی را شامل می شود که در مسیر شهید و شهید پروری باشد و با آن قلم، انسان های زیادی تربیت شوند و در مسیر الهی و برای حفاظت از دین الهی گام بردارند. اما دیگر قلم ها آن قدر ارزش ندارد که با خون شهیدان مورد مقایسه قرار گیرند؛

یعنی همان طوری که خون شهید ابزاری است برای اعتلای کلمه حق و توحید و هدایت مردم، قلمی که در راه این مسئولیت به کار افتد و چنین نقشی را ایفا کند، ارزشمند است.

پیامبر در آغاز کار حتی در مدینه که فقط یک مشی دارد و آن هم یهودی است و خودش نیز یک امی است به کتاب ، مرکب، قلم وبه آنچه که مینویسد سوگند می خورد (ن والقلم وما یسطرون)

از فرمایشات حضرت آیت الله بهجت قدس سره :

انسان وقتی زحمات فقها را می بیند، می فهمد که این روایت درست است ، با دقت نظر، معلوم می شود که همین طور است؛ زیرا آنها در اطاق های مطالعه و حجره هایشان در تحصیل علوم دینی و معارف الهی خودکشی می کردند!

همان خودکشی و از خود گذشتگی را که مجاهدان فی سبیل الله در میدان جنگ و جهاد دارند!

لذا در این حدیث شریف نیز منظور از علما یعنی کسانی که در تحصیل علوم و معارف الهی و نشر ، ترویج و آموزش این معارف نمونه بارز مجاهدان فی سبیل الله در میدان جنگ و مبارزه بودند.

خداوند در کتاب آسمانی خویش به هر دو گروه وعده پاداش داده و هر دو گروه نزد خدا در قیامت از بهترین جایگاه ها برخوردارند. شیخ صدوق رحمه الله در شرح این حدیث می نویسد: «مراد از سنجیدن مرکب علماء و خون شهداء با هم، و افزونی مرکب ها آن است که بفهماند آن چه بیشتر سبب پیشرفت دین و تبلیغ آئین بوده، قلم بوده که کنایه است از منطق و برهان و حجت، نه خون و جان فشانی در راه آن، و دعوت مردم با کتاب و نوشته های برهانی و مواعظ حکیمانه اصل و اساس تبلیغ بوده است نه شمشیر و جهاد و قدرت.» (شیخ صدوق، من لایحضره الفقیه، ج ۶، ص ۳۴۵)

یکی از امتیازات عالم بر شهید این است که وقتی عالمی، نوشته و یا مطلبی را از خود به یادگار می گذارد، تا وقتی دنیا باقی باشد، این علم نیز باقی است. این را امیرالمؤمنین (علیه السلام) این گونه به کمیل آموختند که: «ای کمیل! ثروت اندوزان و مال پرستان در حالی که زنده اند در حکم مردگانند، اما علماء تا زمانی که دنیا باقی است، زنده اند. کالبدهای آنان از بین رفته، اما آثارشان در قلب ها باقی مانده است.» ۳ (نهج البلاغه، حکمت ۱۴۷)

حضرت امام خمینی «رضوان الله تعالی علیه» به عنوان عالمی بزرگ بستری را فراهم کرد تا فرهنگ شهادت به آن صورت به صحنه آمد، نقش علماء در ایجاد فرهنگ شهادت بسیار مهم است. یکی از مهم ترین و ارزشمندترین وظایف علماء و روحانیت فراخواندن مردم به فهم درست دین اسلام و توجه به هدایت های قرآن کریم است؛ زیرا برقراری عدالت و حاکمیت ارزش ها در جهان بدون آن میسر نیست.

مرحوم آیت الله ملک حسینی (رحمه الله) نیز با رهنمودهای علمی ، منطقی و فقهی مردم را به مبارزه با کفر ، ظلم و فساد فرا می خواند و در راه اعتلای مبانی اسلام ، شهادت طلبی ، مقاصد عالی نظام جمهوری اسلامی همواره همیار امام راحل (ره) بود به گونه ای که از او به عنوان **اسوه مقاومت** نیز یاد می شود .

پیامبر اکرم (ص) فرمود:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ: الْقَائِمُ مِنْ وَلَدِي ... وَ سُنَّتُهُ سُنَّتِي يُقِيمُ النَّاسَ عَلَى مِلَّتِي وَ شَرِيعَتِي وَ يَدْعُوهُمْ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: قائم از فرزندان من است، شیوه و سنت او سنت من است و مردم را بر اساس دین و شریعت من بر پای می دارد و به کتاب خداوند دعوت می کند. (صدوق، ۱۳۹۵: ج ۱، ۴۱۱).

مرحوم آیت الله ملک حسینی (دام عزّه) عاشق حقیقی ذات احدیت بود .

نقش امیدی که من از عشق دارم در نظر

گر ببازم هر دو عالم را پشیمان نیستم

رهروان را می دهم در چشم خود چون اشک جا

تشنه آزار چون خار مگیلان نیستم

همچو جان آثار من پیداست بر لوح وجود

گرچه پنهانم به ظاهر ، لیک پنهان نیستم

(غزلیات صائب تبریزی)

شعر زیبای سعدی :

صاحب دلی به مدرسه آمد ز خانقاه

بشکست عهد صحبت اهل طریق را

گفتم میان عابد و عالم چه فرق بود

تا اختیار نمودی از آن این فریق را

گفت آن گلیم خویش به در می برد ز موج

وین سعی می کند که بگیرد غریق را

عالم مجاهد و ربانی همچون شمع است که خود میسوزد تا دیگران از نورافشانی آن بهره‌مند شوند

پروانه به شمع می گوید :

که من عاشقم گر بسوزم رواست

ترا گریه و سوز باری چراست ؟

از دیدگاه عرفا، دلیل آفرینش هستی و اساس هستی عشق است. آیت الله ملک حسینی (دامت برکاته) مصداق کامل پروانه و شمع است ، شمع است که خود می سوزد هم معشوق است و هم عاشق . عاشق ذات احدیت در سایه علم و عمل به دستورات الهی و فرامین انبیا و ائمه (علیهم السلام) است.

در میان غزل‌های عطار، غزلی هست که در آن پروانه و شمع با یکدیگر گفت‌وگو می‌کنند و در این حکایت زبان حالی نه فقط پروانه بلکه شمع نیز مظهر عاشقی است. در واقع نقش اصلی عاشقی را در این داستان شمع ایفا می‌کند. داستان با سؤال پروانه آغاز می‌شود که از شمع می‌پرسد تا کی می‌خواهد او را بسوزاند:

پروانه شبی ز بی‌قراری

بیرون آمد به خواستاری

از شمع سؤال کرد که آخر

تا کی سوزی مرا به خواری

در اینجا پروانه عاشقی نیست که مشتاقانه و دیوانه‌وار به طرف آتش رود و بسوزد. او از شمع گله می‌کند که تا کی می‌خواهد او را بسوزاند، شمع در پاسخ به پروانه می‌گوید که تو در یک دم می‌سوزی و کارت تمام می‌شود، در حالی که من شب تا صبح باید بگریم و بسوزم:

تو در نفسی بسوختی زود

رستی زغم و غمگساری

من مانده‌ام زشام تا صبح

در گریه و سوختن بزاری

که می‌خندم ولیک بر خویش

که می‌گریم ز سوکواری

می‌گویندم بسوز خوش خوش

تا بیخ ز انگبین برآری

هر لحظه سرم نهند در پیش

گویند چرا چنین نزاری

در غزل عطار، نکته عمیق عرفانی بیان شده است و آن این است که ، شمع پس از این که از محنت و زاری خود سخن گفت، به معرفی معشوق خود می‌پردازد. معشوق شمع پروانه نیست بلکه شمع دیگری است که در عالم غیب است، و آن شمع ((خداوند)) و ذات احدیت است که نور آسمان‌ها و زمین است و شمع ، خود، پروانه آتش عشق اوست:

شمعی دگر است لیک در غیب

شمعیست نه روشن و نه تاری

پروانه او منم چنین گرم

زان یافته‌ام مزاج زاری

من می‌سوزم از او تو از من

اینست نشان دوستداری

چه طعن زنی مرا که من نیز

در سوختنم به بی‌قراری

آن شمع اگر بتابد از غیر

پروانه بسی فتد شکاری

از این مضامین بلند شاعر می‌توان فهمید که انسان‌هایی همچون آیت‌الله ملک حسینی در عالم حقیقت با وجود اینکه همچون شمع بود و مردم زمانه خویش همچون پروانه هرکدام به نحوی گرد وی بودند و از روشنایی وجودش بهره‌مند می‌گشتند ولی در عالم معنا این عالم مجاهد و ربانی خود پروانه شمعی دیگر یعنی خداوند تبارک و تعالی بودند، وی تشنه خدمت رسانی بود، در حقیقت عاشقی با تمام معنا بود که شب و روزش وقف علم و عمل به دستورات الهی بود.

عوامل استحکام دین و دنیا

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ (ع):

قَوَامُ الدِّينِ بِأَرْبَعَةٍ بِعَالِمٍ نَاطِقٍ مُسْتَعْمِلٍ لَهُ وَ بَعْنَى لَا يَبْخُلُ بِفَضْلِهِ عَلَى أَهْلِ دِينِ اللَّهِ وَ بِفَقِيرٍ لَا يَبِيعُ آخِرَتَهُ بِدُنْيَاةٍ وَ بِجَاهِلٍ لَا يَتَكَبَّرُ عَنْ طَلَبِ الْعِلْمِ فَإِذَا كَثَمَ الْعَالِمُ عِلْمَهُ وَ بَخِلَ الْغَنِيُّ بِمَالِهِ وَ بَاعَ الْفَقِيرُ آخِرَتَهُ بِدُنْيَاةٍ وَ اسْتَكْبَرَ الْجَاهِلُ عَنْ طَلَبِ الْعِلْمِ رَجَعَتِ الدُّنْيَا إِلَى وَرَائِهَا الْفَقْرَى .

امام علی علیه السلام در باره پایداری دین و دنیا فرموده است :

قوام و برپا بودن دین و دنیا به چهار چیز است: عالمی که علم خود بکار برد (به آن رفتار نماید و به مردم بیاموزد) و جاهلی که ننگ نداشته باشد از اینکه یاد گیرد، و توانگری که به نیکی و احسان خود (در باره دیگری) بخل نورزد، و فقیری که آخرت خویش را بدینا نفروشد پس هنگامیکه عالم علم خود را بکار نبرد جاهل از آموختن و یاد گرفتن ننگ خواهد داشت، و هنگامیکه غنی و توانگر به نیکی و احسان خویش بخل ورزد فقیر آخرتش را به دنیایش می‌فروشد (کارهای ناشایسته بجا می‌آورد) دنیا به عقب و قهقرا برمی‌گردد. حکمت ۳۶۴ نهج البلاغه : عوامل استحکام دین و دنیا ((خصال ج ۱ ص ۱۹۷).

آیت‌الله ملک حسینی (قدس سره) دائماً در مجالس وعظ، آیه و حدیث در مذمت دنیاطلبی و تجمل‌گرایی، ریا، خودخواهی و ... بیان می‌کرد، هیچگونه دلبستگی به متعلقات دنیوی نداشت، تعصب بسیار زیادی به مکتب شیعه و حقانیت امیرالمؤمنین (علیه السلام) داشت، وابستگی معنوی عمیقی به حضرت امام راحل (رحمة الله علیه) داشتند و ایمان و اعتقاد قلبی شدیدی به معاد و روز قیامت داشت و همیشه در سخنرانی‌ها و بیانات گهربارش مردم را از آن آگاه می‌کرد، بر نفسش مسلط بود و خود را آلوده به هیچ گناهی نکرد و به همین دلیل هیچ ترسی از مرگ نداشت و

آماده پرواز به سوی حق تعالی بود . همه این رفتارها در سیره عملی وی به وضوح قابل مشاهده بود و انسان با اولین برخورد با وی احساس آرامش می کرد ، اخلاص و عظمت روحش در چهره نورانی اش کاملاً نمایان بود .

امام هادی(ع) فرمود: اگر نبودند کسانی از علما که بعد از غیبت قائم شما به او دعوت کنند و بر او دلالت نمایند، از دین او با دلایل خداوند دفاع کنند، و بندگان ضعیف خداوند را از دام‌های ابلیس و سرکشان او رها سازند، و از شبکه‌های ناصبیان خلاص نمایند، [اگر اینان نبودند] هیچ کس نمی‌ماند مگر این که از دین خدا بر می‌گشت، ولی اینان هستند که زمام دل‌های شیعیان ضعیف را به دست می‌گیرند، همچنان که ناخدای کشتی سگان آن را در دست دارد، آنان برترین کسان نزد خدای _ عزوجل _ هستند. (طبرسی ، ۱۴۰۳ : ج ۱، ۱۸) حضرت آیت الله ملک حسینی تمام شبانه روز در خدمت دین بود و مردم را به پیروی از دستورات اسلام و ائمه به صورت مکتوب و در سخنرانی ها ، مذاکرات و جلسات هدایت می کرد ، عالم مجاهدی که در راه دعوت به دین مبین اسلام ، هدایت و روشنگری و بصیرت افزایی ، مبارزه با مفسدین بارها تا مرز شهادت رفت تا جاییکه در این راه مقدس فرزندش را در جنگ تحمیلی (حق علیه باطل) نیز فدا کرد .

در بیشتر موارد به خصوص در بین مردم ، نوجوانان و جوانان با رفتار و حرکاتش آن ها را متوجه اشتباهاتشان می کرد و راه درست را نشان میداد . در حفظ کرامت ، آبرو و ارزش انسان ها بسیار کوشا و زبانزد بود .

نتیجه :

درقرآن کریم ، روی سخن همه جا با دانشمندان و اندیشمندان و متفکران مؤمن و صاحبان عقل و خرد و اندیشه و فکر است ؛ آنهایی که دریچه قلبشان به سوی حق و حقیقت گشوده است و با تمام وجود طالب و تشنه حقیقت و یقین اند و با تفکر و سیر در آیات آفاقی و انفسی ، روح و جانشان را به سوی جان جهان ومعبود و پروردگارشان پرواز می دهند.

در بسیاری از آیات قرآن کریم خداوند ، ایمان و عمل صالح را در کنار هم آورده و این تقارن یعنی ایمان و باور قلبی عمیق نسبت به معارف توحیدی و درک حضور خداوند در سراسر زندگی که انجام اعمال صالحه و تقید به خدمت رسانی به مردم را به همراه خواهد داشت و این خدمت وی چون جنبه الهی دارد همانطور که خداوند تبارک و تعالی بارها در قرآن وعده داده است ، حیات طیبه ، اجر و پاداشی بسیار عظیم را به دنبال دارد.

مرحوم آیت الله ملک حسینی (دام عزه) در طول عمر بابرکت خود توانست چنان خود را به این دستورات الهی و احادیث معصومین نزدیک کند که زندگی سراسر خیر وی در عشق و ارادت به ذات احدیت و اهل بیت عصمت و طهارت و برگرفته از آیات و روایات بود و نمونه عینی رفتارهای نیکو و توصیه شده در قرآن و احادیث بود و در حقیقت می توان رمز ماندگاری و محبوبیت آیت الله العظمی را در همین اتصال وی با کلام وحی و عمل به فرامین الهی دانست .

لذا به جرات می توان گفت که با پیروی از مسلک و مکتب بزرگان دین و شخصیت های والایی همچون مرحوم آیت الله ملک حسینی می توان هم در دنیا و هم در سرای آخرت سعادتمند شد و به کمال رسید چرا که رموز موفقیت انسانهای والایی همچون مرحوم آیت الله در پیروی از دستورات الهی و احادیث انبیا و ائمه (علیهم السلام) است .

تقدیر و تجلیل از این شخصیت والامقام و ربانی را می توان با پیروی از سیره عملی ، سبک زندگی و عمل به فرامین وی نشان داد.

منابع :

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه ترجمه محمد دشتی و فیض الاسلام
۳. آیت الله مکارم شیرازی با همکاری جمعی از دانشمندان ، پیام امام امیرالمؤمنین ، شرح تازه و جامعی بر نهج البلاغه ، ۱۳۷۵
۴. ابن بابویه، محمد بن علی، شیخ صدوق ، ترجمه هادی خلیلی ، الخصال ، ۱۳۹۲
۵. ابن بابویه ، محمد بن علی (شیخ صدوق، من لایحضره الفقیه)، سوم، قم، مؤسسه انتشاراتی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۰۵ق
۶. تمیمی آمدی ، عبدالواحد بن محمد، غرر الحکم و درر الکلم ، چاپ دوم، قم، دار الکتب الاسلامی، ۱۴۱۰ق
۷. جمعی از نویسندگان زیر نظر آیت الله مکارم شیرازی ، تفسیر نمونه ، تهران دارالکتب الاسلامیه ۱۳۶۴
۸. صفوی ، سید سلمان ، عرفان و فلسفه ، ، قم ، ۱۳۷۶
۹. طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الأخلاق، قم، الشریف الرضی
۱۰. طیب حسینی ، سید محمود ، اتقان در علوم قرآن ، قم دانشکده اصول الدین ، ۱۳۸۹
۱۱. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، چاپ دوم، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ق
۱۲. موسوی نژاد سوق ، سید علی ، دردانه ، قم ، زمزم هدایت ، چاپ اول ، ۱۳۹۵